

Fikk classesett av bygdeboken

Generasjonsmøte på Salhus

Forrige onsdag ble Salhus skule overrakt et classesett på 30 eksemplarer av den nye bygdeboken. Samtidig fikk elevene høre en personlig fortelling om hvordan det var å være elev der for 86 år siden.

Tekst og foto
Magne Fonn Hafskor
magne@asane-tidende.no

Bøkene var en gave fra Museumssenteret i Hordaland, som har tatt på seg det ærefulle oppdraget å være historiefadder for Salhus skule. Dette er et nytt begrep, som blant annet innebærer at giveren kjøper inn classesett av bygdebøkene.

Tipptippoldefar fra Salhus

– Åsane trenger sin historie, sa leder av bygdeboknemnden, Marie Fossen foran en gymsal fullsatt av elever og lærere.
– Det er viktig å kunne lese om det som har vært før. I bygdeboken kan du også se bilder av hvordan det var.

Bygdebokforfatter Kenneth Bratland fortalte om den første skolen i Salhus, som ble bygget i 1878. Denne ble reist av

fabrikkeier Emil Clausen, og ligger fortsatt bak fabrikkens.

– Hvordan tror dere undervisningen foregikk før det kom skole? spør Bratland.

– Kanskje læreren kom på hjemmebesøk? foreslår en jente.

– Ja, du er inne på noe, svarer Bratland.

– De kalte det for omgangsskole. Tiptippoldefaren min, Elias Rolland, var omgangsskolelærer i Salhus på den tiden.

Omgangsskole

Læreren reiste den gangen hjem til folk, og underviste der. Folk måtte da holde ham med kost og losji. På slutten av 1800-tallet ble det etter hvert vanlig med egne skolehus. Fabrikkskolen i Salhus ansatte egne lærere med utdanning, og da var det ikke lenger plass til den omreisende tiptippoldefaren til Bratland.

– Han ble tidlig pensjonist, forteller tiptippoldebarnet.

Marie Fossen presenterte så et lite panel hun hadde med seg. Dette bestod av Atle Ove Martinussen (direktør for Museumssenteret i Hordaland), bygdebokforfatter Kenneth Bratland, Jarmund Kalvik (medlem av bygdeboknemnden) og hans far, Johannes Kalvik (93). Sistnevnte har vært en viktig kilde for bygdeboken, og fortalte elevene hvordan det var å begynne på skolen i 1924.

Streng lærer

– Jeg husker ennå den første skoledagen, åpner han.

– Mor kledde meg opp i søndagsklærne, selv om det var mandag. På føttene hadde jeg tresko, og bøkene bar jeg i en gammel skinnveske.

I friminuttene holdt jentene og guttene seg på hvert sitt område. Ingen fikk lov til å spille fotball, siden det kunne ende i knuste ruter.

– Prøvde vi oss på det, så fikk vi beskjed, sier Kalvik, som husker

at de hadde en streng lærer.

– Den som ikke kunne leksen, måtte sitte igjen en halv time. Da ble du ertet av de andre etterpå. Læreren tok seg gjerne en rundtur på kveldstid for å sjekke om alle elevene var inne.

– Den første som ble spurt i leksen dagen etter, var den han hadde møtt ute, smiler Kalvik.

– Da ble det gjerne til at vedkommende også måtte sitte igjen.

Skole på lørdag

Jarmund Kalvik (67) er sønn av Johannes Kalvik, og husker også tilbake til skoledager i Salhus.

– Vi hadde ikke skoleklokke, så en av lærerne dunket på ruten med giftingen sin når vi skulle kalles inn, smiler han.

– Da skyndet vi oss inn. Det høstes ut som om glasset skulle knuses.

Marie Fossen skyter inn at hun også husker Salhus skule, selv om hun var elev ved Eidsvåg.

– Skolekjøkkentimene hadde vi i Salhus, forteller hun.

– Og på lørdagene tok vi rutebilen til Eidsvåg for å ha sløyd, repliserer Kalvik.

– Det var stort.

Dette var på slutten av 50-tallet, og det var blitt vanlig med skolekjøkken også for guttene.

Skolekjøkken

– Vi hadde Marit Falkanger som husstellærer, og hun lot oss få lage og smake på ting vi ikke fikk hjemme, husker han.

– Det var en opplevelse, bort sett fra at jentene terget oss. Gutter skulle ikke stelle på kjøkkenet den gangen.

Johannes Kalvik rakk så vidt å prøve «nyeskolen», som ble bygget i 1956, før han gikk ut av skolen i 1958.

– Jeg reiste til sjøs i 1959, og kom tilbake to år senere, forteller han.
– Da stod den bygningen som

LOKALHISTORIE PÅ TIMEPLANEN: Museumssenteret i Hordaland har gitt skolen et classesett på 30 bøker av bygdebokens fjerde bind, som kom ut like før jul. Her kan elevene finne mye lokalhistorisk stoff fra Salhus.

FIRE GENERASJONER, EN SKOLE: – Jeg har ni barnebarn og snart 15 oldebarn, sier Johannes Kalvik (93). Her er han sammen med sønnen Jarmund Kalvik (67), som igjen er morfar til Martine Kalvik Eikemo (10).

”

Vi hadde ikke skoleklokke, så en av lærerne dunket på ruten med giftingen sin når vi skulle kalles inn.

Jarmund Kalvik

skule

vi nå er i ferdig. Det var en åpenbaring. Etter denne lille historietimen fikk de to eldre karene selskap av sitt barnebarn, Martine Kalvik Eikemo (10), som er nåværende elev ved skolen.

Historiefadder

– Dette er et godt bilde på hva dette handler om, sa rektor Bjørg Rasmussen, med henvisning til den lille familiesammenkomsten. – Ordet historiefadder virker spennende. Kanskje vi må legge litt mer i det ordet, slik at faderen vår kan få bli mer synlig på skolen. Så takket hun de fremmøtte fra Bygdeboknemnden i Åsane og Museumssenteret i Hordaland for den flotte gaven, og lot elevene avslutte med noen sangskatter fra Salhus-bygden. Akkompagnert av en støyende ghettoaster sang de tre sanger av Salhuskvintetten (Singel og sand, Fiskarlåt og Gryta hennar mor) og tre av

Salhusvinskvetten (Sokkana, Ferjebilletøren og Monradens fiolin) - med Doggdråpedag i desember (Stanley Jacobsen) som et lyrisk lite mellomparti.

Nåkke for seg sjøl

Teksten fra den gamle slageren Singel og sand passet ellers bra som avrundning på denne leksjonen i lokalhistorie. «Me og so papen me eige ei jekt / ho har gje i

arv frå slekt og te slekt» sang elevene, noe som fikk Marie Fossen til å huske på et av de gamle bildene i bygdeboken.

– Når dere blar i boken, vil dere få se et bilde av en mann fra Salhus som fikk en kolossalt stor kveite på kroken, sa hun.

– Salhus er nåkke for seg sjøl, ikke bare i Åsane men i hele Bergen.

**Begravelsesbyrået for
byen og distriktet**

Solstrands
Begravelsesbyrå AS
www.solstrands.no

55 55 16 16 (hele døgnet)

Vår erfaring – din trygghet

– Glad for samarbeidet

– Dette handler om å bygge opp identiteten til stedet, og er ikke ulikt det som vi gjør på museet, sier Atle Ove Martinussen, direktør for Museumssenteret i Hordaland.

BOKGAVE TIL SALHUS SKULE: – Dette er en gave som understreker den historiske forankringen mellom fabrikken og skolen, sier Bjørg Lise Rasmussen og Atle Ove Martinussen.

Tekst og foto: Magne Fonn Hafskor
magne@aaasnetidende.no

Gaven består av 30 bøker av bygdebokens bind 4, som har med historien om Salhus og fabrikken.

– Norsk trikotasmuseum og tekstilsenter i Salhus er den største delen av Museumssenteret i Hordaland, sier Martinussen.

– Dette er et av totalt 11 nasjonale industrimuseum. Barna i Salhus har dette i sitt lokalmiljø.

Regulert som spesialområde

Derfor er det viktig for Museumssenteret i Hordaland å støtte skolen, blant annet ved å gi dem disse bøkene.

– Som historiefadder har vi også forpliktet oss til å ha et tettere samarbeid med skolen, sier han, og forteller at de allerede gjør en del sammen med elevene.

– De har vært med på filminnspilling, teater og intervju-prosjekt med besteforeldrene. Dette setter vi stor pris på. Samfunnet her er spesielt, og store deler av Salhus er regulert

som spesialområde.

Dette betyr at folk må melde fra når de ønsker å gjøre endringer på husene sine.

– Det er viktig å bevare særpreget her, mener han.

Forsterker båndene

Rektor ved Salhus skule, Bjørg Lise Rasmussen, er svært glad for bøkene.

– Nå har vi et classesett. Da kan alle elevene jobbe med de samme bøkene samtidig. Det er en stor fordel.

Hun setter også stor pris på samarbeidet med Museumssenteret i Hordaland. Sammen har de allerede utrettet mye, og samarbeidet strekker seg også tilbake til den tiden det var drift ved fabrikken.

– Historiefadder er et spennende begrep, sier Rasmussen.

– Det forsterker båndene til fabrikken. Fabrikken eier, Emil Clausen, hadde mye med skolen å gjøre før. Han sjekket og kontrollerte, så forbindelsen fabrikk-skole har lang historie her.

Samdals

Begravelsesbyrå AS

Bjørn-Eivind K Netland og Arve Løvenholdt
TRADISJON - TRYGGHET - RESPEKT
Gratis samtale i hjemmet. Døgnvakt: 55 90 19 80

